

Basisfuncties versus zelfevaluatietool

In het rapport 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart'¹ is beschreven wat nodig is voor een goed functionerend lokaal team. De basisfuncties vormen een reservoir aan allerlei inzichten, bronnen, praktische noties met toelichtingen waar rijk uit geput kan worden en waar een gemeente of lokaal netwerk zo mee aan de slag kan. Wil een gemeente weten hoe het er in de uitvoering voorstaat dan kan ze de thermometer in de uitvoering steken middels de 'Zelfevaluatietool Sociaal Domein'². De zelfevaluatietool is een instrument om de basisfuncties te checken.

Inleiding

Gemeenten zijn sinds 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de uitvoering van werk en inkomen (Participatiewet), jeugdzorg (Jeugdwet) en maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Doel van de decentralisaties is om zorg en ondersteuning dichterbij de burger te organiseren om zo meer maatwerk te kunnen leveren. Gemeenten kunnen de uitvoering naar eigen inzicht en naar de gemeentelijke situatie inrichten. Voor veel gemeenten vormt dit nog steeds een grote uitdaging. Integrale en samenhangende zorg en ondersteuning in het lokale netwerk zijn kernbegrippen voor de uitvoering. Dat gedachtengoed is omarmd, maar blijkt in de praktijk nog lastig vorm te geven.

Vanuit verschillende invalhoeken worden gemeenten ondersteund. Toezicht Sociaal Domein (TSD) en Integraal Werken in de Wijk (IWW) hebben, samen met gemeenten een instrument ontwikkeld - de zelfevaluatietool - waarmee gemeenten de uitvoering en samenhang van de zorg en ondersteuning in het sociaal domein kunnen evalueren. De uitkomsten van de evaluatie bieden gemeenten houvast voor

doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering .

In opdracht van het ministerie van VWS, heeft KPMG een onderzoek uitgevoerd naar basisfuncties voor lokale teams. De basisfuncties en inzichten in het KPMG-rapport kunnen gemeenten helpen om kritisch te reflecteren op de huidige inrichting en vorm van ondersteuning, en zodoende scherp te krijgen waar nog kansen liggen om samen verdere concrete stappen te zetten richting doorontwikkeling van lokale teams. Doel van deze notitie is te duiden hoe de zelfevaluatietool en de beschrijving van de basisfuncties zich tot elkaar verhouden.

Vergelijking tussen de basisfuncties en de zelfevaluatietool: Wat is het?

Het rapport 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart' beschrijft aan de hand van vijf basisfuncties en vijf inzichten wat er altijd van lokale teams verwacht mag worden, dus wat er minimaal lokaal geborgd moet zijn. De ontworpen routekaart helpt bij het vormgeven en organiseren van de toegang, ondersteuning en zorg voor inwoners. De zelfevaluatietool geeft een reflectie van de praktijk in het brede sociaal domein. Informatie wordt opgehaald door middel van interviews met professionals en inwoners, en dossieronderzoek. Samen met de betrokken partners in het lokale netwerk wordt vervolgens besproken wat goed gaat en wat beter kan. Zo komen partijen gezamenlijk tot verbeteracties.

Inhoudelijke thema's

In het rapport 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart' worden vijf basisfuncties onderscheiden:

1. Veilige leefomgeving
2. Tijdig signaleren van de vraag
3. Vindbare en toegankelijke hulp

¹<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/09/30/basisfuncties-voor-lokale-teams-in-kaart-de-route-en-componenten-onder-de-de>

² <https://www.integraalwerkenindewijk.nl/zelfevaluatietool-sociaal-domein-%E2%80%93-toegang-en-samenhang-hulp>

4. Handelen met een brede blik
5. Leren en verbeteren.

Deze vijf basisfuncties zijn uitgewerkt in 10 stappen in de routekaart. Per basisfunctie wordt uitgewerkt wat de betekenis is voor de inwoner, de professional en de gemeente.

Met behulp van de zelfevaluatiETOOL zoomt een gemeente in op zes inhoudelijke thema's :

1. Toegang
2. Vraagverheldering
3. Planvorming
4. Regie
5. Veiligheid
6. Monitoring

Voor ieder thema zijn criteria geformuleerd. Aan de criteria zijn vragen gekoppeld die aan de orde komen bij het dossieronderzoek en de interviews met inwoners en professionals. De thema's van de zelfevaluatiETOOL zijn gebaseerd op de toezichtkaders stelseltoezicht Volwassenen in het Sociaal Domein³ en het toetsingskader Stelseltoezicht Jeugd van TSD⁴.

Overeenkomsten en verschillen

Volgorde van de processtappen en terminologie nagenoeg gelijk

De basisfuncties met de routekaart en de zelfevaluatiETOOL hebben eenzelfde opbouw. Beide bestaan uit stappen die lokale teams volgen in hun werkproces om ervoor te zorgen dat de inwoner goed wordt geholpen. Beide volgen de reis die de inwoner maakt vanaf het moment dat deze met een vraag naar de gemeente/lokaal team komt of er een probleem wordt gesignaleerd in een gezin of huishouden:

- Het is belangrijk dat de inwoner weet waar hij/zij hulp moet zoeken,
- de vraag of het probleem moet domein overstijgend in kaart worden gebracht, zodat de juiste hulp en ondersteuning geboden kan worden,
- samen met de inwoner moet een plan worden gemaakt hoe deze hulp en ondersteuning wordt opgepakt,
- hiertoe is het belangrijk dat er goed wordt samengewerkt tussen alle betrokkenen in het lokale netwerk waarbij ook een verantwoordelijke wordt aangewezen,
- en het is belangrijk om te blijven volgen of de hulp en ondersteuning goed verloopt, moet worden bijgesteld of misschien kan worden beëindigd.

Om de stappen in het werkproces te duiden wordt ook bijna dezelfde of vergelijkbare terminologie gebruikt.

- ➔ Omdat de volgorde van de processtappen en terminologie nagenoeg gelijk zijn is het werken volgens de basisfuncties met gebruikmaking van zelfevaluatiETOOL gemakkelijk.

Leren en verbeteren

Zowel vanuit de basisfuncties als vanuit de zelfevaluatiETOOL wordt de nadruk gelegd op het proces van gezamenlijk leren en verbeteren. In de beschrijving van de basisfuncties is dit één van de processtappen. De zelfevaluatiETOOL geeft praktische handvatten hoe het proces van leren vorm te geven.

- ➔ Ditzelfde uitgangspunt maakt het combineren van beide in de uitvoering voor de hand liggend.

Flexibiliteit in gebruik

Met de basisfuncties wordt aangegeven wat er ongeacht de organisatievorm *altijd* van lokale teams verwacht mag worden. De basisfuncties en inzichten bieden mogelijkheden voor kritische reflectie op de huidige inrichting en vorm van ondersteuning. Bij het gebruik van de zelfevaluatiETOOL heeft de gemeente iedere keer opnieuw de keuze welke thema's ze wil onderzoeken. Na een eerste evaluatie op alle thema's kan een gemeente per thema beoordelen waar ze het volgende jaar aandacht aan wil besteden.

- ➔ De basisfunctionaliteiten geven aan wat er minimaal geborgd moet worden voor een goede uitvoering. De zelfevaluatiETOOL kan helpen in het inzichtelijk krijgen op welke onderdelen beweging en verbetering nodig is.

'Preventie' is in de zelfevaluatiETOOL niet opgenomen

'Preventie' is als thema niet meegenomen in de zelfevaluatiETOOL, maar wel een stap op de routekaart. Bij 'preventie' gaat het om het voorkomen van een hulpvraag of het voorkomen dat complexe situaties verergeren. Het kennen van het preventieve (collectieve) aanbod en de samenwerking hiermee (in verbinding met de wijk) is daarbij belangrijk. 'Preventie' is dus een belangrijk onderdeel van het proces in de hulp en ondersteuning van inwoners.

- ➔ Als een gemeente 'Preventie' wil checken dan gaat dat niet met behulp van de zelfevaluatiETOOL. Wellicht wordt dit thema op een later moment toegevoegd aan de zelfevaluatiETOOL.

Conclusie: zelfevaluatiETOOL als reflectie van de basisfuncties in de praktijk

Zowel de basisfuncties (en inzichten) met de routekaart als de zelfevaluatiETOOL bieden het lokale netwerk

³ <http://online-publicaties.nl/toetsingskadervolwassenensociaaldomein/>

⁴ <https://www.toezichtsociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2018/12/20/toetsingskader-stelseltoezicht-jeugd>

houvast voor doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering in de toegang en samenhang van zorg en ondersteuning in het sociaal domein. De basisfuncties geven sturing aan wat nodig is voor een goede uitvoering en de zelfevaluatiETOOL geeft inzicht in het resultaat, maakt duidelijk of de uitvoering voldoet aan de behoefte van de inwoners en laat zien of gedaan is wat de bedoeling is.

Schematische vergelijking langs de inhoudelijke thema's

	5 basisfuncties			Verschillen		Thema's zelfevaluatiETOOL
			<i>Stappen routekaart</i>			
1	Veilige leefomgeving	0	Houd oog voor een veilige leefomgeving	<i>Veiligheid staat op een andere plek¹</i>		
2	Tijdig signaleren van de vraag	1	Aanwezig (zichtbaar, aanspreekbaar) en outreachend		1	Toegang
		2	Preventie	<i>Niet opgenomen in de zelfevaluatiETOOL</i>		
3	Vindbare en toegankelijke hulp	3	Toegankelijk (fysiek, digitaal)			Toegang
		4	Triage (kijk naar alle levensdomeinen). Krijgt verder vorm bij 'Handelen met brede blik'.		2	Vraagverheldering
4	Handelen met brede blik	5	Verhelder de vraag (brede blik op alle levensdomeinen).			Vraagverheldering
		6	Plan van en met het huishouden of gezin		3	Planvorming
		7	Verleen de ondersteuning en zorg, beleg de regie.		4	Regie
					5	Veiligheid
		8	Houd bij hoe het gaat		6	Monitoring
		9	Houd vinger aan de pols en blijf zichtbaar en benaderbaar			Monitoring
5	Leren en verbeteren	10	Verzamel inzichten, deel ze en ga erover in gesprek	<i>ZelfevaluatiETOOL voor te gebruiken</i>		

¹ 'Veiligheid' is een belangrijke basisfunctie en binnen de zelfevaluatiETOOL een belangrijk thema, alleen anders gepositioneerd.